

ORGANIZEM KOT ENERGIJSKI SISTEM

Energija je sposobnost opravljanja nekega dela. Organizmi izkoriščajo pretvarjanje energije iz ene v drugo obliko.

SVETLOBNA ENERGIJA:

- pretvori jo v kemično
- vezana v kemičnih vezeh

svetlobna W - kem W - kem W -W toplote (dobimo toplotno energijo - proces se konča)

toplota=izguba

Celica energijo porablja za **CELIČNA DELA**:

1. **mehansko delo**: gibanje mišic, pri delitvi, kroženje
2. **električno delo**: ločevanje nabitih delcev,
3. **kemično delo**: spreminjanje koncentracij molekul

ATP - uporabna energija v celici

pri razbijanju energije se sprošča energija. ATP izkoristimo. Proces pridobivanja energije je postopen, zato je izkoristek večji.

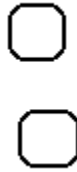
HRANA

AVTOTROFI:

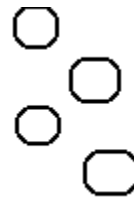
- organizmi izdelajo organske snovi iz anorganskih snovi s pomočjo svetlobe

+ATP →

+ATP →

ki sprejemajo organsko snov

mesojedci (živali, glive, bakterije)

1. FOTOAVTOTROFI

- dobijo energijo od svetlobe
- (zelene rastline, bakterije, modroz. cepljivke)
- energetsko bogatijo zemljo

2. KEMOAVTOTROFI

- dobijo energijo iz kem. reakcij
- (nekateri bakterije)

METABOLIZEM / PRESNOVA

Poteka v celici, zajema snovne in energijske pretvorbe, ki poteka po določenem zaporedju in po določenih pretvorbah

Ločimo dva procesa metabolizma:

1. **KETABOLIZEM/RAZGRADNJA:**

- razgradnja večjih molekul v manjše - energija se sprošča
- eden od procesov je DISIMILACIJA - sproščanje CO₂ (celično dihanje in alkoholno vrenje)

2. **ANABOLIZEM/IZGRADNJA:**

- izgradnja večjih molekul iz manjših - energija se porablja
- eden od procesov je ASIMILACIJA CO₂ se porablja (fotosinteza)

Vse procese v celici katalizirajo encimi, za večino procesov pa je potrebna še ATP.

ATP - ADEROZIN TRIFOSFAT

ADENIN + RIBOZA
(organska baza)

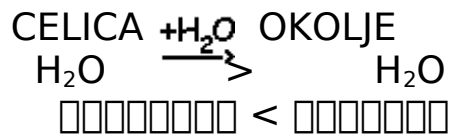
V molekuli ATP

ATP je [univerzalni posrednik energije v celici](#) in je oblika energije, ki jo lahko celica uporablja. Je posrednik energije, med kem. r., kjer se energija sprošča in porablja.

1. V obliki ATP shranjevanje ni možno, ker bi se zaradi velikega števila ATP osmotski tlak v celici povečal.
2. Celica shranjuje energijo v obliki rezerv, ki so večje oblike.
RASTLINE: škrob, maščobe
ŽIVALI: glikogen, maščobe
3. Rezervne snovi predstavljajo že izdelano ogljikovo ogrodje za izgradnjo celične strukture

HIPERTONIČNO OKOLJE

Je okolje, kjer je koncentracija vode v okolju manjša kot v celici
ali
osmotskem tlaku v okolju, večji kot v celici

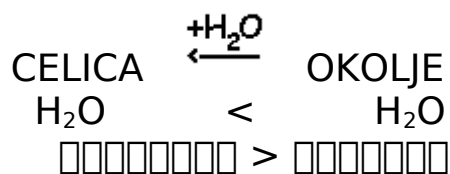

Celica se začne krčiti, voda iz vakole uhaja v okolje

1. zato **membrana odstopi** od celične stene - **PLAZMOLIZA**
2. **TURGOR** (pritisk celice na cel. steno) se **zmanjša** (rastlina ovene)

HIPERTONIČNO OKOLJE ustvarimo s sladko ali slano raztopino

HIPOTONIČNO OKOLJE

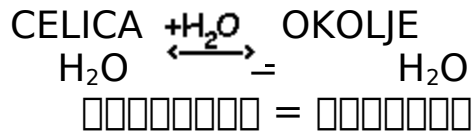
Vakola se napolni (živalska - citoplazma)

1. volumen se poveča, **membrana se razširi** do cel. stene - **DEPLAZMOLIZA**
2. **TURGOR** (pritisk celice na cel. steno) se **poveča**

HIPERTONIČNO OKOLJE ustvarimo z destilirano vodo.

IZOTONIČNO OKOLJE

Je okolje, kjer je koncentracija vode v okolju in celici enaka

Za človeške celice je 0,9% raztopina NaCl izotonično okolje - FIZIOLOŠKA RAZTOPINA

Navadna voda je za **živalske celice hipertonična**, zato bi se celice razširile in **počile**.

Rastlinske celice imajo celično steno, to preprečuje, da bi v hipertoničnem okolju počile (**počijo v destilirani vodi**)

FIZIKALNA SUŠA - pomanjkanje vode

FIZIOLOŠKA SUŠA - hipertonično okolje

AKTIVNI TRANSPORT

Je prenos snovi v nasprotni smeri koncentracijskega gradienta, pri tem sodelujejo beljakovine v membrani, ki jih imenujemo membranske črpalke, in energija ATP. Na ta način prenaša celica ione, velike molekule. Ta proces v membrani je za obstojnost celice pomemben, brez tega celica ne bi preživela

ENDOCITOZA

Omogoča vnos večjih molekul v celico, takšnih, ki ne morejo skozi membrano.

Ko se lizosom mehurčku približa, ga razgradi.

eksocitotski mehurček

endocitotski mehurček

FAGOCITOZA

Je človeško žrtje oziroma sprejemanje večjih delcev hrane

PINOCITOZA

Je sprejemanje tekočin

lizosom

prebavni mehurček

eksocitoza

cel. membrana

endocitotični mehurček

EKSOCITOZA

Je oddajanje neprebavljenih snovi iz celice.

Za rastline ne, ker imajo celično steno, glive pa oddajajo